

2.2.3 Atmosféra vytvářená žáky ve školách a ve třídách

Míra projevů delikvence či násilí a nezodpovědného přístupu ke škole, celkem a podle charakteristik škol

Atmosféru ve školách a ve třídách, neboli podmínky, v nichž učitelé pracují, určuje i chování žáků a vztahy mezi žáky a učiteli. V první řadě se zaměříme na to, do jaké míry žáci podle výpovědi ředitelů škol **respektují pravidla slušného chování a řád školy**. To bylo zjišťováno pomocí výroků uvedených v grafech č. 35 a 36 v [Národní zprávě](#).³⁶ Z odpovědí ředitelů na výroky v Národní zprávě, grafu č. 36 byl na úrovni mezinárodního konsorcia sestrojen **index vyjadřující míru delikvence a násilí ve školách**. Z odpovědí na výroky uvedené v grafu č. 35 jsme pak dodatečně sestrojili **index vyjadřující míru nezodpovědného přístupu ke škole**.

Míra, do jaké žáci respektují pravidla ve škole, může být ovlivněna **zázemím** žáků i samotných škol. V tomto ohledu byla provedena statistická analýza pomocí lineárního modelu, která zjišťovala, zda oba z uvedených indexů statisticky významně souvisejí s podílem žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků ze sociálně a ekonomicky znevýhodňujícího prostředí, s počtem učitelů ve škole, s typem školy, s lidnatostí obce a s krajem, v němž se škola nachází.³⁷

Co se týče indexu delikvence a násilí, byly zjištěny dva statisticky významné vztahy. **V gymnáziích se delikventní chování žáků vyskytuje ve znatelně nižší míře** než v základních školách. Dále byla zjištěna **pozitivní souvislost mezi mírou delikvence či násilí a podílem žáků ze sociálně a ekonomicky znevýhodňujícího prostředí** (vyšší míra delikvence se pojí s vyšším podílem takových žáků ve škole). Kromě toho existuje náznak, že ředitelé škol s vyšším podílem žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole uváděli vyšší míru delikvence a násilí, rozdíly však nejsou dostatečně prokazatelné.

Míra **nezodpovědného přístupu žáků ke škole**, rovněž vyjádřena indexem, je podle výpovědí ředitelů statisticky významně **vyšší ve školách ve větších než menších městech** a ve školách s vyšším podílem žáků ze **sociálně a ekonomicky znevýhodňujícího prostředí**. Souvislost s ostatními sledovanými proměnnými se neprokázala jako statisticky významná.

Míra delikvence/násilí a nezodpovědného přístupu ke škole, souvislosti s atmosférou ve třídě

Dále se nabízí srovnat **míru projevů delikvence či násilí, resp. nezodpovědného chování žáků ve školách se vztahy mezi učiteli a žáky**. Tyto vztahy byly zjišťovány pomocí výroku, že „v této škole spolu učitelé a žáci obvykle dobře vycházejí“ a dalších tří výroků zjišťujících přístup učitelů k žákům (viz [Národní zprávu](#), graf č. 34, z prvních čtyř položek byl sestrojen index). Vzhledem však k tomu, že vztahy mezi učiteli a žáky byly v ČR hodnoceny učiteli i řediteli značně pozitivně a rozdíly v odpovědích respondentů nejsou dostatečně velké, **nelze v tomto ohledu z dat TALIS 2013 tyto vztahy blíže analyzovat**. Je ale možné se podívat, jak souvisí míra delikvence či násilí a nezodpovědného chování žáků ve škole s **atmosférou ve třídách** (viz [Národní zprávu](#), graf č. 37) a **podílem času věnovaného zjednávání pořádku** (viz [Národní zprávu](#), graf č. 38).

³⁶ V Národní zprávě je možné se také dočíst, že ČR zaznamenala oproti mezinárodnímu průměru ve většině aspektů pozitivnější výsledky.

³⁷ Sledovány byly čtyři sloučené skupiny krajů: (1) Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj a Plzeňský kraj; (2) Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj; (3) Liberecký, Královéhradecký, Pardubický kraj a Vysočina; (4) Jihomoravský, Olomoucký a Zlínský kraj.